

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 5
HÄFTE 17
1918

D:r Elin Beckmans Helluftsinstitut.

**Helluft, Diatermi, Massage och
Sjukgymnastik.**

Behandling av *reumatism, gikt, nervsmärtor,
frostsador, vissa ledutgjutningar och ledstelheter*
samt börjande *ålderdomsbrand*.

Barnhusgatan 12. Vard. $\frac{1}{2}$ 3-4.

Riksf. 10552.

A. T. Br. 4552.

SINGER "66"

MODERNASTE SYMASKIN

NYTTIGASTE MÖBEL

Ledig annonsplats

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**SIDEN- &
MANUFAKTUR-
AFFÄR**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG V

1 NOVEMBER 1918

HÄFTE 17

Lagberedningens förslag till giftermålsbalk.

I.

När man och kvinna sammanvigda äro, då är han hennes rätte målsman och äger söka och svara för henne — —; hustrun följje ock mannens stånd och villkor.”

”Man och hustru äro skyldiga varandra trohet och bistånd; de hava att i samråd verka för familjens bästa.”

Den första av de anförda meningarna är oss välbekant. Så lyder enligt 1734 års lag den grundläggande regeln för makars inbördes ställning inom äktenskapet. Det efterföljande citatet återger lydelsen av 1 § i 5 kap. av den nya giftermålsbalken, det kapitel som avhandlar allmänna bestämmelser om makars rättsförhållanden. Bättre än genom en jämförelse mellan dessa rättsregler, den gällande och den föreslagna, kan ej andan i det föreliggande förslaget klarläggas. Inte ett ord om målsmanskapet, om mannens eller hustruns rättigheter. I stället träder familjen fram såsom det centrala, för vars bästa såväl man som hustru får avstå från den absoluta makten. De äro med varandra sidoordnade; av båda fordras hänsyns-

tagande till varandra; de skola i samråd verka för familjens bästa.

Målsmanskapet är definitivt borta. Hustrun blir en fullmyndig person, med full rättskapacitet, med rätt att i alla avseenden bestämma över sig och sitt. Hon kan ingå avtal med sin make likaväl som med tredje person, hon förvaltar själv sin egendom, för själv eller genom ombud sin talan, kan utses till förmyndare och god man även för sin make, förlorar icke vid omgifte förmynderskapet över sina barn, blir utan särskilt stadgande valbar till alla uppdrag, offentliga som enskilda, förfogar över sin arbetskraft och kan således utan mannens samtycke eller borgen idka handel eller näring.

Samma regler angående myndighetens inträde och upphörande skola enligt förslaget gälla för kvinna som för man. Den gifta kvinnan blir således ej myndig förrän med 21 år. För hennes myndigförklarande skall förebringas särskilda skäl.

Beträffande hemmets angelägenheter har mannen icke större bestämmanderätt än hustrun. Hans husbondevälde

har bortfallit i och med avskaffande av målsmanskapet. Från målsmanskapets anhängare har ofta framhållits att det dock skulle vara nödvändigt att den ene hade avgöranderätten vid stridiga meningar och att enhetligheten i äktenskapet därigenom bäst skulle befordras. Beredningen visar övertygande i sin motivering att inga verkliga skäl kunna anföras för bibehållandet av mannens företrädesrätt i detta avseende och att om mannen har ett övervägande inflytande på avgörandet, detta ofta beror mindre på lagens stadgande än på personlig auktoritet eller på faktiska förhållanden, däribland främst på hans dispositionsrätt över de penningmedel, av vilka familjen skall ha sitt uppehälle. Utgående härifrån givas inga rättsregler för huru uppkommande konflikter skola lösas. Huruvida make handlat pliktstridigt eller icke beror på objektiv prövning, husbondeväldet överskuggar icke längre det hela och presumerar hustruns skuld, om hon motsätter sig mannens vilja.

Grundregeln är, såsom nämnts, att makarna skola samråda med varandra; avgörandet kommer såsom hittills att vid skiljaktiga meningar träffas av den, som innehar medlen att genomföra sin vilja. Det torde böra nämnas att även med nu gällande rätt har mannen inga lagliga medel till sitt förfogande för att kunna realisera sin bestämmanderätt. Det låter krasst, men maktmedlet härvidlag är, liksom nästan överallt, penningen. Fullt ut lika viktigt som att ur lagen borttaga bestämmelsen om målsmanskapet är därför att giva hustrun dispositionsrätt över nödiga penningme-

del för att vid fall av bristande enighet kunna självständigt handla i familjens angelägenheter. Särskilt i fråga om den inre hushållningen är det tydligen av största betydelse att hustrun beredes en självständig ekonomisk ställning. I detta syfte är ock stadgat att om makes tillgångar icke härför äro tillräckliga skall den andra maken lämna honom erforderliga medel för att bestrida utgifterna för hans särskilda behov och vad han med hänsyn till makarnas levnadsförhållanden enligt sed har att ombesörja för familjens underhåll. Med andra ord: har hustrun ingen inkomst, skall mannen i lämpliga poster giva henne penningmedel till hushållet och hennes personliga utgifter. Vad hon erhåller för det senare ändamålet blir hennes egendom. Make har laglig rätt att fordra att denna underhållsplikt fullgöres. Brister vederbörande härutinnan, kan medling påkallas, varigenom ett avtal kan komma till stånd, berättigande till införsel i lön. I sista hand går en tvist om underhållsbidrags storlek eller dess fullgörande till domstol. Den för hustrun betungande vägen via fattigvården för att erhålla skäligt bidrag till familjens utgifter behöver ej vidare anlitas. Angivna bestämmelser komma helt säkert att bli av allra största betydelse för att förmå försunliga familjeförsörjare att fullgöra sin underhållsplikt. Givetvis äro dessa stadganden ömsesidiga. Är hustrun den förvärvande, åvilar henne samma försörjningsskyldighet.

Denna ömsesidiga underhållsskyldighet är en viktig principiell nyhet i förslaget. Makarna ha båda ställning som försörjare, var efter sin förmåga. De

skola gemensamt sörja för familjens underhåll, vartill i första rummet räknas vad som erfordras för den gemensamma hushållningen, såsom föda, bostad, tjänare, men även vad som tarvas för vardera makens särskilda behov. Till dessa senare höra icke blott kläder och liknande förnödenheter utan även, i den mån makarnas villkor det medgiva, ideella krav. Dessa behov skola för man och hustru beräknas efter samma levnadsstandard, utmätt efter deras gemensamma tillgångar, sålunda oavsett om penningtillgången kommer från den ene eller den andre.

Förmågan att bidra räknas ej endast i penningar, underhållsskyldigheten fullgöres även genom arbete i hemmet. Har hustrun icke förmögenhet eller förvärvsarbete, är hennes arbete inom hemmet en fullständig underhållsprestation. Hustrun är ej längre den försörjda, mannen försörjaren.

Svårigheter kunna visserligen uppstå angående bestämmande av storleken av det penningbelopp make skäligen skall tillskjuta. Makarna äro emellertid enligt lagförslaget pliktiga att giva varandra de upplysningar rörande sina ekonomiska förhållanden, som erfordras för bedömande av varderas underhållsplikt, och man torde kunna säga att det förutsätter att makarna träffa avtal här om med varandra. Enligt särskilt stadgande kan sådant avtal av rätten jämkas om det är uppenbart obilligt eller ändring påkallas av förändrade förmögenhetsförhållanden.

Beträffande barnen har fadern enligt nu gällande lag ensam bestämmanderätten. Enligt särskilt förslag till lag om

barn i äktenskap skiljes mellan vårdnad om och förmynderskap över barnen. Vårdnaden innefattar jämte plikten att sörja för barnets person också rätt att bestämma över dess personliga angelägenheter. Förmynderskapet åter innebär huvudsakligen rätt att förvalta barnets egendom och att i frågor rörande egendomen representera det utåt. Vårdnaden tillkommer båda föräldrarna i förening. De skola gemensamt besluta, den ene kan icke mot den andres vilja träffa ett avgörande. Följden härav är att vid oenighet måste avgörandet lämnas åt utomstående, åt rätten, som dock först efter verkställd medling äger upptaga ärendet till prövning. Vanlig domstol är härvid laga forum. Det torde såsom ett önskemål få framhållas att en särskild institution tillskapas härför, en institution som kunde få sig anförtrodd samtliga äktenskapsmål. Från kvinnohåll har tidigare betonats önskvärdheten av sådana specialdomstolar med jämväl kvinnliga bisittare. Lagberedningen har emellertid ej kunnat framlägga något förslag i detta syfte, vilket väl närmast ankommer på processkommittén.

Prästen är alltid medlare. Dessutom kan på begäran domare utse särskilda medlare, ständiga sådana utses av vissa myndigheter. Utses sålunda medlare, skola både män och kvinnor förordnas.

I fråga om förmynderskapet tillerkännes detsamma åt fadern, med utslutande av modern. Detta är en av de få punkter, vari likställighet makarna emellan icke är genomförd. De skäl som förebringas härför synas icke alltför starka. I realiteten torde bestämmelsen icke komma att ha stor betydelse,

enär barnet jämförelsevis sällan besitter någon förmögenhet så länge båda föräldrarna äro i livet.

En detalj, dock nog så viktig, i sistnämnda lagförslag må nämnas. I § 5 bestämmes att barn under 18 år ej må taga tjänst eller annat arbete utan föräldrarnas samtycke. Har sådant arbete

tagits, äger dock barnet själv uppsäga avtalet och därefter ensam träffa nytt avtal om arbete av liknande art. Det torde kunna ifrågasättas om icke föräldrarnas vårdande myndighet borde sträcka sig längre än till medverkan vid avslutandet av det första avtalet.

MATHILDA STAËL VON HOLSTEIN.

En utställning av kvinnlig konst.

I dessa "svältens" dagar får ögonfågna- den genom konsten en dubbel betydelse. Det känns särskilt skönt att mäta sin själ med vad konsten kan bjuda och glömma detta ständiga "vad skola vi äta och vad skola vi dricka", som ju vi kvinnor nästan nödgas att hemfalla åt. Med tacksamhet bör därför anammas varje tillfälle just nu att njuta färgers och linjers skönhetsvärden, med allt vad de förmedla. Bjudas de oss av kvinnliga konstnärer, så synes mig detta särskilt tillfredsställande såsom en motvikt mot de överväldigande materiella omsorger tiden, som sagt, tvingar kvinnorna till. I Uppsala har nyligen hållits tillgänglig för åskådare en samling alster av kvinnlig konst, och det kunde kanske vara skäl i att föra vidare några intryck därifrån — intryck visserligen av en icke-expert, det bör genast bekännas. Endast en representant för den vanliga synbegåvade allmänheten inbjuder här andra att följa med på en liten minnes-tripp runt utställningen.

Det var Uppsala F. K. P. R. som skaffat lokal och som gestaltat sitt sam-

manträde fredagen den 18 oktober till en trevlig vernissage, vittnande om att föreningens speciella närmaste målgunda utesluter intresse för kvinnlig utveckling på andra områden. De artister som ställt sin sakkunskap och energi till föreningens förfogande för att samla och ordna de utställda konstverken äro Uppsalabor — fruarna Mathilde Wigert-Österlund och Berta Wilhelmson samt fröken Maj Bring — och de utställande äro likaså alla antingen barn av den gamla Fyrisstaden eller mer eller mindre bofasta där.

Men låt mig föra er in i den stora salen en trappa upp i Smålands nationshus vid Sysslomansgatan. Den gråa höstdagern har ljusnat, solen glimtar till på det skyddande glaset över en tavla därborta till höger om fönsterraden. Vi gå närmare och igenkänna med tillfredsställelse fru Wigert-Österlunds oljemålning "Gröna luckor", som varit reproducerad i Ord och Bild för ej så längesen. På vardera sidan hänger en mindre duk: kyrkointeriör

från Gottland — ganska färgrik — och ett litet skymningsstycke från Bourgogne, allé med vinberg i fonden — det för tanken till Hobbemas berömda allé; därunder en Uppsalabild med Fyris' lugna vatten illusoriskt återgivet. Den-na konst meddelar strax ett intryck av säker, intelligent och skolad kraft, och när en annan målarinna säger att det där är "synnerligen starka saker", så tänka vi att det begrepo vi nog av oss själva!

Men därborta — på andra sidan om nationens stora flygel — skymtar ett blekt musikeransikte med fiolen under hakan. Vår uppmärksamhet riktas åt det hållet, och vi finna en grupp porträtt (alla utförda i olja) som fångsla den i lång och tacksam åskådan. Se på fiolspelarens ögon! Den blicken har en som lyssnar inåt. Lyssnandet suggere-ras över på oss, vi njuta musik genom dessa ögon. Bilden är väl komponerad, det något släta maneret i penselföringen förhöjer intrycket av gammal, god konst. Ovanför sitter ett självporträtt, vid unga år, av konstnärinnan fru M ä r t a N o r b e r g - L i n d b l o m. Här är tekniken modernare. Men även här är vad som fångslar det själsliga innchållet. Det är känslig, flärdfri själfullhet. Två andra kvinnoansikten äro besläkta-de med detta. Det ena har till bakgrund ett landskap med en väg, vars perspektiv tycks mynna ut i det oändliga. Den stämmer väl med ansiktets uttryck av klarsynt, modig uthållighet, med ett visst vemod däröver. Sådant hör kanske till vad som kallats "litteratur" inom den bildande konsten, det bor-

de här närmast heta psykologi, och psy-kologi i den mest tilltalande form! Alla fru Lindbloms porträtt ha samma verkan i detta avseende — de må vara framställda med olika teknik —, och de efterlämna en känsla av lyftning och helgd, en känsla av att ha kommit i kon-takt med konstens högsta betydelse.

Mittemot ha vi en landskapist av mo-dernt kynne, en frisk, energisk friluftsmålarinna, som älskar att experimente-ra fram nya uttrycksmedel. Den at-mosväriska stämningen över M a j B r i n g s slättbilder är beundransvärt väl träffad. Det är tämligen stora du-kar, målade i olja. Därbredvid har hon ett par serier små akvareller, sagoteck-ningar samt Uppsala-motiv, av intresse såsom försök att finna den egenartade summariska formen för just dessa mo-tiv, behandlade i detta material. En icke oviktig bisak, som frapperar, är den originella och goda inramningen av hen-nes större dukar.

Fru I n g e g e r d T u l l b e r g - B e s k o w gläder oss med ett par för-träffliga västkustbilder, som ge den sär-egna känslan av stärkande välbehag från Bohusläns klippor och vatten. Man ha-de gärna sett mer av samma hand.

Detta senare gäller också om en an-nan målarinna: M a j a S ö d e r l u n d - K u m l i n. Det är mycket att beklaga att denna duktiga och sympatiska begåv-ning ej är rikare representerad. Vad som finns är emellertid en oljemålning, ett litet stycke natur med enkel och red-bar stämning, några förtjusande barn-studier i akvarell samt ett par djurstu-

dier, litografi och träsnitt, det senare med mycken humor i uppfattningen.

Mittpartiet på samma vägg upptages dels av den tidigt bortgångna Görel Wiman, en löftesrik ung kraft som här med frejdigt mod har tagit itu med svåra ljusproblem, dels av Dagmar Falk, vars monumentala "Lindar" i högsommarsol man inte glömmer.

Vi kunna ju ej hinna med att fördjupa oss i varje tavla men konstatera i förbigående en del förhoppningsfulla gryende förmågor, en del goda dilettanter.

Men här finns också skulptur. Ruth Milles' uppskattade konst gör sig påmind genom de kända bilderna "Blåsväder" och "Bondhustru" — hon som knogar med sitt tunga ämbar — samt ett litet vackert, skrattande flickhuvud. Gerda Sprinchorns fajans väcker naturligtvis intresse. Den lustiga flöjtblåsande bytingen, "lilla Pan" skulle vi vilja kalla den, hör till konstnärinnans senare alstring. Vidare ha vi ju här den näpna barnbilden "Brita syr", en särdeles dråplig gamäng m. fl. En ny bekantskap är nog för flertalet Anna Petrus. Hon utställer en hel del skulptur och även träsnitt av stark och säregen verkan. Inför flera av hennes bilder står visserligen en vanlig dödlig tämligen oförstående eller tveksam, men på andra håll är lejonklon omisskänlig. Mest behärskade synas de egyptiserande sakerna och ett kvinnohuvud i vit gips. Här är otvivelaktigt en originell och kraftig begåvning, om än något obändig.

I det inre rummet ha vi grafik — jämte en del annat, detta andra av mycket intresse. Så särskilt fru Berta

Wilhelmsons utsökta miniatyrporträtt, en liten samling i en monter där framme vid fönstret. Se bara på den unga flickan i mitten i vit pälskrage. Vilken fin charm över den lilla bilden, och med vilken lätt och säker hand är till exempel pälsverket antytt! En medaljong med röd bakgrund frapperar likaså. Det förra var en modern bild, detta skulle kunna vara Elisabet av England. Det är en njutning att göra bekantskap med detta återupplivande av en sällsynt konstart.

Härinne finnas också några särdeles fina textilbilder av Ingeborg Wettergren. Det vilar en fläkt av gammal kultur och estetisk förfining över dessa fantasier.

Ett namn som möter oss upprepade gånger är Louise Stjernstedt. Hennes träsnitt och teckningar i färg med motiv företrädesvis från Uppsala och Stockholm äro mycket tilltalande. En grupp etsningar av Signe Koch-Silow väcka livligt intresse, likaså hennes teckningar, varibland ett porträtt av en ung mor, tjusande i sin diskreta stämning.

En alldeles särskild reverens förtjänar den utmärkta anordningen. Utställningen var "välhängd", som det heter. De värderade artister som dragit tungan härav ha all anledning att vara nöjda med sitt verk, de såväl som Uppsala F. K. P. R:s ordförande, fru Ellen Hagen, vars alltid vakna initiativ bidragit till denna lilla påminnelse om svensk kvinnlig konst — inom en krets, en bland många, glädjande nog!

TERESIA EURÉN.

Oktoberkrönika.

Till månadens anmärkningsvärda händelser hör en medicinsk doktorsdisputation med kvinnlig respondent. Den 5 oktober försvarade med. licentiat Gerda Uddgren i Karolinska Institutet för doktorsgrads vinnande inför talrikt församlade kolleger sin avhandling över mjölkinjektioners användning i terapien. Den väl turnerade fäktningen mellan respondent och opponenter varade i tre och en halv timme, och slöts som sedvanligt med tredje opponentens — som här var dr Helga Fick från Gävle — godmodigt skämtsamma anmärkningar. Förste och andre opponent voro docenterna K. G. Ploman och Josua Tillgren.

*

Vår rösträttsdag, den 7 oktober, Birgittadagen, högtidlighölls som sedvanligt med möten runt om i landet. Det var kring minnet av Susan B. Anthony, Amerikas outtröttliga och stortilade rösträttsförkämpe, som de svenska kvinnorna i år samlades. Resolutionen vid samtliga möten var av följande lydelse:

Svenska kvinnor, samlade till möte Birgittadagen 1918 för att hedra minnet av en av den kvinnliga rösträttens allra första pionärer, Susan B. Anthony, glädja sig åt att den sak för vilken hon kämpade under mer än 50 år numera i land efter land vunnit sin lösning.

Det kändes bittert att ej även Sverige härvidlag fått räknas till föregångsländerna. I vårt land har kvinnornas rösträttsfråga gång på gång strandat på ett enda partis hårdnackade mostånd, medan den i andra länder lösts i samförstånd mellan alla partier. I alla de många kvinnors namn som här och annorstädes arbetat för kvinnornas statsbor-

gerliga fullmyndighet vädja vi till det moderata partiet att vid 1919 års riksdag medverka till att också Sveriges kvinnor erhålla rösträtt och valbarhet.

I Stockholm hölls minnestalet över miss Anthony av Stockholmsföreningens ordförande dr Gulli Petrini.

*

På inbjudan av Fredrika-Bremer-Förbundet, Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt samt Svenska Kvinnornas Nationalförbund framlade fru Emilia Broomé den 11 oktober i Läkaresällskapets stora sal i Stockholm inför medlemmar av dessa föreningar grunddragen av kvinnans ställning inom äktenskapet enligt lagberedningens nu föreliggande förslag till ny giftermålsbalk, och över samma ämne talade president Hjalmar Westring på Moderata kvinnoförbundets i Stockholm sammanträde den 15 oktober.

*

I känsla av att uttryck måtte givas åt den önskan efter en rätts- och samförståndsfred, som allt starkare bryter fram, ha från Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, Moderata kvinnornas Nationalförbund, Frisinnade kvinnor, Moderata kvinnoförbundet, Sveriges socialdemokratiska kvinnoklubbar, Fredrika-Bremer-Förbundet, K. F. U. K., Svenska sektionen av Internationella kvinnokommittén för varaktig fred telegram avsänts till mrs Chapman Catt och till Jane Addams — den ena kvinnorösträttsträvandets främsta representant, den andra ordföranden i de två största kvinnliga fredsföreningarna i Amerika — av följande lydelse:

Svenska kvinnor vädja till Amerikas kvinnor att de skola göra allt vad i deras makt står för att i sitt land befästa och stärka kravet på att en fred, grundad på rättvisa och samförstånd, må skänkas världen.

Ehuru icke hörande till oktoberhändelserna må i detta sammanhang nämnas att på Allhelgonasöndagen, den 3 november, av de svenska kvinnliga fredsorganisationerna planerats en försäljning av ett fredsmärke, en liten vit flagga med inskriptionen *Fred och Försoning*. Behållningen tillfaller fredsarbetet.

*

Illis quorum meruerelabores i guld av femte storleken har tilldelats fröken Sigrid Ulrich som ett yttre erkännande av hennes omfattande sociala verksamhet.

*

Som professor Warburgs efterträdare i Stockholms stadsfullmäktige har fru *Ella Billing* inträtt.

Kringblick.

Ett steg i sänder. När engelska överhuset den 10 januari detta år gick med på att även kvinnorna — visserligen efter begränsade streck — skulle tillerkännas politisk rösträtt, öppnades därmed inte utan vidare parlamentets portar för dem. Huruvida reformen ävenledes medförde valbarhet för kvinnorna är en fråga som intill nu ivrigt dryftats, engelskorna själva ha velat hävda att de förmenta hindren för deras valbarhet icke stå sig inför opartiskt dömande; de ha också flerstädes fordrat, och på ett par håll lyckats, att bli upptagna i registret över valbara parlamentskandidater. På sistone har emellertid genom mr. Bonar Law officiellt tillkännagivits att lagrådet enhälligt är

av den meningen att kvinnor icke äro valbara till parlamentet. Engelskornas strävan gå nu ut på att få regeringen att framlägga en "enabling bill", vilken skulle klara hindret. *The Common Cause* förmenar också att samtliga politiska partier, pressen och allmänna opinionen inte endast äro för saken, utan rent av fordra den. Det tyckes som skulle den vara självfallen. Men man sörjer för att det blif ett steg i sänder när det gäller något så äventyrligt som att släppa fram kvinnorna!

Indiska vyer. Det har blivit tradition i vårt goda Europa att tala om kvinnornas förnedrande ställning i Österlandet. Det är inte värt att vara för övermodig. Kanske få vi i detta avseende — som i en del andra just för närvarande — ej förhäva oss allt för mycket över vår västerländska kulturståndpunkt. Våra framskridna och högt utvecklade samfundsdanare och samfundsbevarare få se till att de inte komma i efterhand i värdering och placering av kvinnorna.

Ett nyligen utkommet arbete över Indien av en muhammedansk hindu, *India in Transition* av Aga Khan, är ett högst anmärkningsvärt intyg om att den som traditionell ansedda österländska uppfattningen av kvinnorna inte är den allenahärskande. Aga Khan, som är en uppuren religionslärare och det blivande överhuvudet för Ismaili-muhammedanerna, visar sig som den övertygade förfäktaren av det grundväsentligt riktiga i att kvinnorna göras delaktiga i stats- och samfundslivet. Ingen politisk reform baserad på folkets och de styrandes samarbete kan, säger han, lyckligen fullföljas, om den är behäftad med felet att slå igen dörren för kvinnorna på grund av irrationella könsfördomar, om den inte accepterar principen om lika rättigheter som följd av lika kvalifikationer. Han menar att kvinnornas rösträtt är lika självfallen som mannens; att giftermål skall baseras på frivilligt val; att kvinnorna måste göras ekonomiskt oberoende; att undervisningen skall utsträckas till kvinnorna, i deras eget intresse och

inte under den övermodiga och fräcka förutsättningen att det måste anskaffas utvecklade och intelligenta kvinnor för männens bruk. För övrigt är han av den åsikten att Islam faktiskt ger kvinnorna ekonomiskt oberoende och protesterar mot vad han anser vara en missuppfattning av Mohammeds läror på denna punkt. Den islamitiska profeten, som talade om "att mannen kunde endast i sina mödrars fotspår nå fram till paradiset", hade förvisso icke, menar Aga Khan, anvisat kvinnorna en underordnad och förnedrande ställning.

Längre går inte vårt västerländska kvinnosaksprogram än Aga Khans. Hans teorier hänga för övrigt inte i luften, i somliga avseenden äro de redan realiserade. I flera indiska kommuner ha kvinnorna full kommunal rösträtt lika med männen, och några hinduiskor finnas redan bland stadsfullmäktige. Till vicekonungen och statssekreteraren för Indien har också från ledande indiskt håll uttryckts förhoppningen att kvinnorna måtte släppas fram som väljare till de lagstiftande församlingarna.

Åtgärder för folkhushållningens främjande för femtio år sedan.

Under dessa svåra krisår, som nu en tid varit rådande, ha utomordentliga åtgärder från såväl statsmakternas som enskildas sida måst tillgripas för att i största möjliga mån kunna utestänga nöd och svårigheter. Man har helt enkelt även på de håll, där man förut knappast ägnat en tanke åt hithörande angelägenheter, fått lära sig hushålla. Och det gamla ordspråket "ingenting ont som inte har något gott med sig" har ävenledes här funnit sin tillämpning. Och mången husmoder som tagit sitt kall på ett ganska lättvindigt sätt har nödgats att på allvar gripa in för att utbilda sig till en praktisk sådan, som ofta med små resurser måste söka åstadkomma det bästa möjliga.

Och — allt här i världen återupprepar sig.

För cirka femtio år sedan sutto ett stort antal husmödrar i Sverges land i

någorlunda samma belägenhet som nu. Mångenstädes var det kanhända ännu sämre ställt, emedan tillgångarna på sina håll voro mindre än i våra dagar. Alla ha vi hört talas om det fruktansvärda nödår som 1868 var rådande. Ända ifrån början av maj, då säden blivit sådd, tills i augusti, då det lilla som fanns kvar skulle skördas, kom nämligen icke något regn. Illa var det i fjol, men värre var det då. Den dåligt spirande säden krympte så småningom samman, tynade och mognade utan kärna. . Åtminstone var detta förhållandet i många delar av landet. Att det var något olika på olika ställen kan man ju förstå.

I alla händelser, då man äntligen skulle tröska för att se resultatet av denna under dylika förhållanden vuxna säd, blev detta skäligen ringa. Då, som nu, måste man rikta sina tankar åt stall

och ladugård. Finnes där männe något som kan undvaras! Ty halm och skal voro lika dåliga som kärna. För en kortare tid blev det överproduktion på kött och fläsk, med ty åtföljande billiga priser, medan spannmålsprisen reste sig i höjden med svindlande fart. Då, som nu, torde också jobberiet ha florerat. Ty när nöden är svår och tillgången på livets nödvändighetsvaror knapp, hålla sig alltid dessa sorgliga utväxter på handelskroppen framme för att härja och fördyra, roffa åt sig vad roffas kan. En och annan lantbrukare, som hade säd över, följde dessa troget i spåren, och det blev en dyrtid som den tidens befolkning inte i mannaminne hade upplevt.

Särskilt bland den fattigare befolkningen i rikets mindre sädesproducerande delar måtte denna, enligt vad de gamla vetat förtälja, ha varit mycket svår. De styrande organen i riket synas icke heller då, som i våra dagar, ha ingripit. Man lämnades mera åt sig själv, och följden blev den att det vimlade av tiggare i de mera bördiga delarna av landet. Framförallt var detta förhållandet med kvinnor och barn. Vål var tiggeriet mera allmänt då än i våra dagar, men man kan lätt förstå att det för många kändes motbjudande behöva gripa till denna tunga vandring från gård till gård, hem till hem, för erhållande av de nådesmulor man behövde. Då tillgrip hellre många onaturliga medel för att hålla den värsta hungern på avstånd.

Detta var att antingen blanda bark i brödet eller också agnar och dylikt. Men mångstades var det svårt att få

även dessa senare, emedan det var brist på foder och man behövde vad i detta avseende kunde uppbringas till kreaturen. Furubarken maldes på de små handkvarnar som man under sagda tid hade nästan i varje stuga. Man skulle vara frestad tro att denna barkblandning hörde till de stora sällsyntheterna, men så var dock icke förhållandet. Åtminstone ha äldre personer från Smålands skogsbygder för den som skriver detta omtalat att tvärtom var det ganska vanligt att man i torpar- och backstugorna begagnade sig av detta nödbrod. Man har ävenledes omtalat att det var trögt och hårdsmält och mera än en gång, om man varit hungrig och förtärt allt för mycket, vållade detta svåra inre smärtor i form av förstoppningar och dylikt. Men nöden har ingen lag, och man måste kurera sig så gott man kunde och söka repa sig igen. Men många barn blevo under det året och ävenledes under det påföljande undernärda, så att de ledo därav under årtal därefter. Ett eller annat repade sig kanske aldrig.

Man kan nu fråga sig: huru var det med folkhushållningen bland stora lager av vårt folk under åren närmast det, då den svåra skördekrisen inträffade? Man kan nästan säga att det knappast fanns någon folkhushållning alls, åtminstone i den bemärkelse som vi i våra dagar tala om sådan. Därför kan också sägas att det på sitt vis var betydligt bättre ställt i detta avseende femtio eller hundra år förut. Då var vårt folk betydligt mera hänvisat åt sig självt än vad som var förhållandet vid och omkring året 1868. Man var van vid att

på goda årsmål skulle följa dåliga sådana. Under de förra måste man rusta sig för de senare. Man var med andra ord mera hänvisad till de egna resurserna, vilket allt bidrog till att omsorgerna voro större. Sockenmagasin funnos här och var i församlingarna. Där inlade allmogem spannmål, då man hade goda år, för att användas ifall ett dåligt skörderesultat skulle inträffa. Nu lågo dessa sockenmagasiner nere, och några insättningar hade icke på länge skett. Förråden voro uttömda, och man stod föga rustad att möta nöden.

Man hade byggt allt för stora förhoppningar på utlandet, på den nu införda ångbåtstrafiken, på järnvägarna och på — potatisen. Föga hade den tidens mer eller mindre sorglösa människor räknat med att det år kunde komma, då en stagnation i världsskörden kunde inträffa och tillförseln av spannmål och förnödenhetsprodukter bli skäligen klen. De moderna ångbåtskommunikationerna hade förut så många gånger visat att om brist rådde i ett eller annat land, kunde man snart erhålla tillförsel från ett annat och det hela på ett tillfredsställande sätt bli afhjälpt. Nu inträffade emellertid missväxter litet överallt, och tillgångarna på världsmarknaden svarade icke på långt när emot den efterfrågan som gjorde sig gällande.

Järnvägar förefunnos icke heller överallt i bygderna. Det fanns stora områden på Sverges karta som i detta avseende voro alldeles blanka. Svårt föll det sig därför att få den säd som kom in i de svenska hamnarna placerad till

de ställen, där man som bäst var i behov av den. Gamla allmogemän från Hamneda och Pjetteryd ha omtalat för den som skriver detta att de fingo hämta en eller annan fora från Halmstad eller Karlshamn. Till den förra staden var det sex och till den senare nära tio mil. För dem som icke hade några hästar men dock voro beroende av säd som fanns att få på så avlägset håll föll det sig dubbelt så svårt. I all synnerhet som barnantalet i den tidens torpar- och backstugor var mycket stort.

I Värmland och vissa delar av Dalarna samt i det stora och vidsträckta Norrland var det ännu svårare. Här hade man ofta långa, långa vägar att forsla den lilla spannmål man erhöll, och då denna äntligen framkom till bestämelseorten, hade den fördyrats så att det stod icke till för fattigt folk att lösa densamma. Det blev nöd och svält och umbäranden av varjehanda slag, både för gamla och unga.

Sant är att man i potatisen hade en ovärderlig hjälp, som man måste räkna med. Denna bidrog också till att på sina ställen betydligt lindra nöden. Utan denna skulle det varit vida värre. Men å andra sidan hade det visat sig att man icke enbart kunde bygga härpå. Missväxt hade nämligen inträffat även på denna produkt, och då någon tid gått fanns knappast heller potatis att uppbringa.

Dyrt var det i städerna, och fattigt var det i många hem inom dessa, men efter givna underrättelser från dessa hårda år synes det ha varit värre ute i avlägsna landsortsbyar med fattiga hem

och en befolkning som, delvis åtminstone, stod helt och hållet utan arbete. Ingen bonde lät under dessa år uträtta mera arbete än han alldeles nödvändigt behövde ha utfört. Under den tiden ingick födan i regel som ett villkor i arbetslikviden. Då han nu knappast kunde föda sig själv och sin familj, föll det sig svårt att jämväl ha andra i maten. Man kan också förstå hur svårt det var för mången matmoder. Det allmänna tillståndet skapade mångenstädes svårmod och liknöjdhet, lust för kringströvande och ett tiggeri som florerade långt efter de svåra krisåren voro över.

De stora svårigheterna skapade också lust för emigration. Man började mer och mer söka sig över till det stora lyckolandet andra sidan Atlanten. För de hemmaboende torpar-, backstugu- och småbondesönerna lockade allt så underbart därute. Här hemma syntes allt så fattigt och knappt. Arbetet låg delvis nere, och förtjänsterna voro ytterst dåliga. Men breven från redan utvandrade svenskar voro fulla av förhoppningar. Där ute var allt väl beställt. Där var fullt med arbete och god förtjänst. Dollarn blev mer än tredubbeld då den kom hit. Varför då stanna här? Massor av ungdom från landets olika delar, framför allt från skogsbygderna, begåvo sig i väg. Man förstår så oändligt väl både tankegång och orsaker i detta avseende. Sverge blev under ett tiotal av år delvis ganska avbefolkat, och man drevs att på allvar taga upp spörsmålet om indirekta medel att förhindra emigrationen.

Nöden manar alltid till eftertanke.

Man fann 1868 att man i icke ringa grad misräknat sig på import och kommunikationsväsende, när det gällde att under tider av nöd tillfredsställa folkushållningen, och man fann ävenledes att många av de svenska mödrarna icke heller varit vuxna den situation som inträffat. Litet varstädes hade man kommit underfund med att mången husmoder med de små resurser hon haft till sitt förfogande icke kunnat hålla nöden från dörren, medan återigen en annan, som varit i samma belägenhet, genom ett klokt utnyttjande av dessa kunnat ställa det betydligt drägligare för sig och de sina.

Frågan om vad som var att göra för att bringa upplysning och skapa kunniga och dugliga husmödrar i de små och enkla hemmen togs också upp inom hushållningssällskapen här och var i landet. Man diskuterade saken, tidningarna skrevo om den, och ärendet betraktades mångenstädes som ett synnerligen viktigt sådant, om man än icke fann på någon utväg eller någon plan för sakens realiserande såg dagen. Återigen lades frågan, utan ringaste åtgörande, "till handlingarna".

Inom det hushållningssällskap, varav den som skriver detta är ledamot — Kristianstads läns —, upptogs frågan av friherre F. Wrede å Maglö. Vid ett lantbruksmöte i länet 1870, där han höll ett inledningsföredrag i en där diskuterad fråga angående medel för brödproduktionens höjande, påpekade han att i jämbredd med denna fråga stod en annan, som enligt hans förmenande var av lika viktig beskaffenhet nämligen

den: vilka åtgärder som kunde vidtagas för folknärings och folkhushållningens höjande. Man gav honom under den följande diskussionen rätt uti att även denna fråga hade sin stora betydelse, men några uppslag kommo icke fram, utan de flesta talarna höllo sig vid det förstnämnda problemet, vad man kunde göra för en ökad sädesproduktion.

Friherre Wrede återkom. Det var vid ett av hushållningssällskapets sammanträden kort tid därefter. Han tog sig nämligen då friheten påpeka vikten av ett anslag att användas som pris för den bästa avhandling för ett klokt och ändmålsenligt ordnande av arbetareklassens inre hushållning till vinnande av såväl besparing som en sund och närande föda. "På husmoderns förmåga att ordna den inre hushållningen", yttrade baron Wrede, "beror i icke ringa mån arbetarens trevnad, och för att i denna viktiga angelägenhet skörda ljus och kunskap trodde han det vara till stort gagn, om en lättfattlig, på sakkännedom grundad avhandling i sådant syfte kunde åstadkommas." Saken kom nu under allvarlig överläggning, varvid samtliga talare gävo friherre Wrede rätt i hans gjorda påpekningar. Den vore av allt för viktig beskaffenhet att låta förfalla, och man beslöt ett belopp av 50 riksdaler specier för det anförda ändamålet.

Det förefaller visserligen efter räkenskaper att döma som om detta pris aldrig utgått och denna bok följaktligen icke sett dagen, åtminstone har icke förf. av denna artikel fått se någon dylik

skrift, på sällskapets bekostnad utgiven; men å andra sidan släppte man icke tankegången. Tvärtom påpekades gång efter annan i diskussionen och annorstädes betydelsen av att något gjordes för folkhushållningens förbättrande.

Man utdelade priser för trädgårdars anläggning och fruktträds planterande, något som ännu här och var i svenska bygder var mycket efterblivet, och man påpekade vikten av att ha en välordnad och välförsedd köksträdgård. Vilken hjälp kunde icke en omtänksam husmoder på landet i sin hushållning ha av denna? Och man fick ävenledes bevittna att en hel del av dessa tankar buro frukt. Trädgårdar anlades, rabatter ordnades och planterades, försedda med varjehanda för hushållet nyttiga växter, fruktträd blevo utsatta, som icke allenast varit till nytta för plantörerna själva utan också, och detta kanske i ännu högre grad, för dessas barn och efterkommande.

Många voro emellertid de husmödrar som under denna tid, i brist på kunskaper och ordningssinne, ledde sitt hushåll så att säga för dagen. Icke minst voro dessa till finande i statkarlarnas stugor. Åtminstone i Skåne har denna grupp av människor i socialt avseende varit bland de mest efterblivna. Orsakerna härtill äro allt för många att här beröra, vi anför endast ett uttalande som den bekante greve Ehrensvärd för hundra år sedan fällde, då han framhöll att de människor, som dagligdags gå och släpa med ett tungt jordarbete, till slut bli tröga och ligkiltiga. I detta fall torde det anförda icke allenast vara att

tillämpa på männen, utan också på kvinnorna. Under sommartiden måste nämligen dessa ofta till följd av de små löner, som de åtnjöto, jämväl gå på utarbete, syssla med lukning och binda säd, och när de så uttröttade och svettiga kommo hem till måltiderna, gällde det att i största hast få dessa beredda, för att åter snarast möjligt bege sig i väg. Fanns det då också många barn, vilket gärna hörde till vanligheten i statkarlsstugorna, kan man lätt förstå vad tid en fattig statkarlshustru skulle ha för att få en någorlunda ordnad hushållning till stånd. Av de många barnsbördorna, av det dagliga släpet och slitet för nödortvten blev hon likgiltig, vilket icke allenast uppenbarade sig genom oordning i hushållet utan också i hemmet för övrigt. Mångenstädes var också detta av en ganska underhållig beskaffenhet. Under senare år ha dessa förhållanden blivit i hög grad förbättrade, men ännu återstår här och var, särskilt å de mindre gårdarna, åtskilligt i detta avseende att önska.

Skolköksidén har varit till ofantligt stor nytta för spridande av god och välbehöfvlig kunskap om vår folkhushållning i svenska hem under senare år. Var och en som vill undersöka saken, skall i sin egen omgivning finna exempel på av vilken stor betydelse denna varit. Icke minst under dessa svåra krisår ha många unga husmödrar haft nytta av den undervisning som de av intresserade skolkökslärarinnor erhållit. Och man kan i stort sett säga, att marken varit betydligt mera förberedd för mötande av de inre stormarna i svensk folkhushållning, än

vad som var förhållandet 1868 och de år som därpå närmast följde. Man ser litet varstädes omkring sig att folk, oaktat gällande svårigheter, dock icke ha det så genomuselt, men man tänker ingalunda alltid på vad orsaken härtill är. I mångt och mycket kan man emellertid säga att det i icke ringa mån bottnar i den upplysning som mödrar eller barn erhållit vid skolkökskurserna, där man lärt sig att med litet nog kunna klara ett hushåll. Naturligtvis äro de inkomster man i de magrare delarna av landet haft genom skogsavverkning och skogskörslor ävenledes i sin mån orsak härtill.

I de län, där hemkonsulenter finnas, har man emellertid nu haft god tillgång på råd och upplysningar i berörda avseende. De kurser, som av dessa anordnats, dels i matlagning, dels i syltning och saftning, ha varit av stor betydelse för de enklare hemmen i Sveriges land. Och det vore säkerligen önskvärt att dessa bereddades tillfälle att på ett ännu kraftigare sätt kunna gripa in till vår folkhushållnings ordnande. Svår är den kris vi nu genomleva, men genom försiktighet och solidarisk medkänsla med varandra torde dock icke svårigheterna vara oöverkomliga.

PEHR JOHNSON.

Rättelse. I föregående häftes redogörelse för Hemslöjdskommitténs betänkande, sid. 249, ha genom misstag siffrorna 11,500, 4,000 och 15,500 influtit i stället för de faktiska beloppen av 115,000, 40,000 och 155,000 kronor.

Notiser från bokvärlden.

De stumma legionerna av *Gurli Hertzman-Ericson*. Åhlén & Åkerlunds förlagsaktiebolag.

Krigets fruktansvärda verklighet genomleva vi alla under större eller mindre reagens. Den benådade diktaren, som undfått det djupare seendets och det andliga tillägnandets i lika grad smärtegivande som fröjdberusande gåva, tynges i dessa år framför andra av världseländets omåttliga vända. Spårren därav äro ofrånkomliga i hans diktning, och de kunna inte önskas borta. Utan det intensiva lidandets förmåga vore han ej den levande diktaren, och en världskris som den nuvarande måste leda till en diktningens själskris.

Den oändlighet av krigslitteratur, byggd på motiv från kriget och dess fador, som sedan 1914 slungas ut på bokmarknaden faller givetvis som helhet långt ifrån in under ovangivna karakterisering. Här finnes vid sidan av det obetvingligt innerst genomlevdas ångest och vittnesmål den habile faisörens aktuella bok, så hjärtinnerligen lätt tillkommen på det till hands liggande, rent av färdigberedda stoffet. Här breda sig krigskorrespondenters och frontbesökarens mer eller mindre äkta och verkligt kända skildringar. Här påträffas också den tendentiöst tillagade krigsnovellen, som efter författarens art och kynne glorifierar kriget eller propagerar freden. Alla de sorters böcker, tillkomna på krigets material.

Under dessa förhållanden tarvas det oändlig aktsamhet i framträdandet med en krigsbok. Så grundäkta måste varje tonfall vara att ingen misstanke kan föreligga att här återigen gjorts litteratur på kriget. Om *Gurli Hertzman-Ericsons* bok kan tveklöst sägas att den vuxit fram ur genomlevt krigslidande. Därför utan hade förf. ej med sådan suggestiv styrka kunnat bygga upp en

skildring som exempelvis den sista berättelsen med sin jagande kvalfulla syn av de världsövergivna, dödsdömda barnen.

Farligt återigen är att ta med en parradbit sådan som "En dotter av Frankrike", och *Edith Cavells* tragiska öde borde få stå bortom även ett uppriktigt medkännandes omskrivningskont.

E. K-N.

Hjärtan som kämpa av *Julia Ström*. Tidens förlag.

Denna lilla bok torde, så vitt det är mig bekant, vara ett förstlingsarbete. Den redbara allvarstonen i den utgör försoningen för de litterära bristerna. Här är något som tvingat sig fram till att sägas av författarinnan. Det är inget nytt — varifrån skulle också det tagas? —, det är redan grundligt genomdebatterade problem som här vägas och bli livsavgörande för de handlande personerna, men bakom detta känner man förf:s eget djupa livsallvar, som ger sitt särskilda berättigande åt det osammansatt käcka psykologiserandet. *Julia Ströms* bok kommer alldeles säkert att få sin tacksamma publik bland mängden av ungt friska människor, som var och en på sitt enkelt trovärdiga sätt söker kämpa sig igenom svårigheter och besvikelser.

E. K-N.

Praktisk barnavård. Kortfattad handledning av *Inez Laurell* och *Ida Eriksson*. P. A. Norstedt & Söners förlag.

Ett intensivt arbete har under de sista decennierna utförts i vårt land särskilt i huvudstaden för åstadkommandet av förbättrad spädbarnsvård. Man har upprättat småbarnshem, däri mödrarna under sakkunnig ledning sköta små barn under det viktiga första levnadsåret.

Vidare har man såsom Föreningen Barnavård inriktat sig på att teoretiskt och praktiskt utbilda barnsköterskor. Genom att kombinera undervisningen i barnavård med barnkrubbor och husmoderskolor har man sökt att i största utsträckning sprida kunskapen om barnavård. Från många håll har det framkommit krav på förbättrad och utökad utbildning i barnavård åt barnmorskor, som därigenom skulle bli bättre lämpade att ta hand om den mången gång å landsbygden bristfälliga barnavården.

Ett led i arbetet för den förbättrade barnavården är otvivelaktigt att det finns lättfattliga och praktiska handledningsböcker vid undervisningen i husmoderskolorna och därmed jämförliga inrättningar. En sådan handledning i praktisk barnavård har utarbetats av barnspecialisten doktor Inez Laurell och föreståndarinnan för Sunnerdahlska stiftelsens spädbarnshem fröken Ida Eriksson. Den bör, så vitt anmälaren förstår, på ett utmärkt sätt tjäna sitt ändamål. På ett enkelt och lättfattligt sätt genomgås den praktiska barnavården. Vederbörlig uppmärksamhet ägnas åt de krav på renlighet och snygghet, ansvarskänsla och ordning som en god barnsköterska bör fylla. Sedan genomgås rummets skötsel, kapitlen om bäd-den och kläderna förtydligas med trevliga illustrationer jämte en massa praktiska råd och anvisningar. Kapitlet om barnets föda handlar, som naturligt är, till största delen om renhållning och iordninggörandet av flaskerna. Sedan gå författarinnorna igenom den dagliga skötseln av barnet, hur man bör indela dess dag, hur och när det bör tvättas och badas, hur det bör uppströas till renlighet m. m., allt på ett praktiskt och kortfattat sätt. Till slut följer ett förslag till spädbarns utrustning.

Författarna ha som de i förordet an-

givit i första hand avsett att boken skall tjäna till hjälp vid undervisning av de unga flickor, som efter slutad skolgång genomgå kurs i barnavård. Det är därför begripligt att de begränsat sin uppgift till de praktiska handgreppen och förutsätta att kunskaperna om vissa teoretiska saker meddelas från annat håll. Men som också förf. själva antytt bör boken även bli till nytta för mödrarna, då de själva sköta eller övervaka skötseln av sina barn. Och det är ju det allra största flertalet av landets mödrar som ej haft tillfälle gå igenom någon kurs, och så kommer det nog alltid att förbli. Även om ett "obligatoriskt kvinnoår" med obligatorisk undervisning i barnavård genomfördes, skulle i det allra största antalet fall vederbörande ha till stor del glömt sin inhämtade kunskap när den praktiskt behövdes. Ur mödrarnas synpunkt synes mig därför denna begränsning som författarna ålagt sig beklaglig. En kortfattad redogörelse för mjölkblandningarna, vare sig barnet från början måste uppfödas artificiellt eller flaskmjölken får tillgripas efter längre eller kortare tid, hade varit önskvärd. Det är visserligen sant, att goda böcker i spädbarnsvård och uppfödning finnas, men det är osympatiskt att behöva rekommendera två böcker på en gång till en vetgirig ung moder. Just därför att doktor Laurells och fröken Erikssons Handledning synes mig så ovanligt lättfattlig och koncis och sålunda lämpad att spridas i vida lager skulle jag önskat en utfyllning i antydd riktning, tillika med angivandet av lämplig föda för barnet under slutet av första och andra levnadsåret m. m.

När den trevligt och gediget utstyrd boken säkerligen snart står inför en ny upplaga hoppas jag författarna kommit till samma uppfattning.

ADA NILSSON.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.

Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 4: 50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplega: $\frac{1}{1}$ år kr. 6:—; $\frac{1}{2}$ år kr. 3: 25; $\frac{1}{4}$ år kr. 1: 75. Lösnummer 45 öre. Redaktion och expedition: **48 Klarabergsgatan II, Stockholm**. Redaktionstid: *måndagar, onsdagar och fredagar kl. 1—3*. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilavdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsoöm.

Ständigt på lager därtill hörande material.

Svensk, Fransk och Bömisk Spetstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

Äkta
VADSTENASPETSAR

till utstyrslar och presenter. Stort urval.

Bäst och billigast.

SVENSKA SPETSDEPOTEN,

Grevturegatan 34 A. I, kl. 10—6.

A. T. 402 04

(Andra huset från Linnégatan.)

Jur. kand. **EVA ANDÉN**

Led. av Sveriges Advokatsamfund.

KVINNLIGA JURIDISKA BYRÅN

LILLA VATTUGATAN 14^I vid Brunkebergstorg
RIKS 75 76 ALLM. TEL 183 36

Testamenten, bouppteckningar, arvsutredningar, äktenskapsförord, familjerättssaker, juridiska uppdrag av alla slag. Även skriftliga förfrågningar besvaras.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hovleverantör

Riks 4 29 **FREDSGATAN 3 :: STOCKHOLM** A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största och bäst
renommerade *specialaffär* i

**Siden- och Ylle-Klä-
ningstyger**

Prover till landsorten sändas *gratis* och
franco.

ANNA BENGTSONS KAPPAFFÄR

Kullagatan 21

HÄLSINGBORG
REKOMMENDERAS

Riks tel. 1245 & 3245

Kostym- och Kapptyger.

Stort urval.

Beställningar emottagas.

INNEHÅLL

Lagberedningens förslag till giftermålsbalk. I. Av *Mathilda*

Stärl von Hollstein.

En utställning av kvinnlig konst. Av *Teresia Eurén.*

Oktoberkrönika.

Kringblick.

Åtgärder för folkhushållningens främjande för femtio år sedan.

Av *Pehr Johnsson.*

Notiser från bokvärlden.

En populärvetenskaplig tidskrift av högsta rang!

VETENSKAPEN och LIVET

"En utmärkt tidskrift". (N. D. A.)

"En bra populärvetenskaplig tidskrift." (G. M. P.)

"En trevlig populärvetenskaplig tidskrift." (D. N.)

"Ett innehållsrikt vetenskapligt magasin." (A. B.)

Årg. 1918. 6 häft. å 1:75.

HUGO GEBERS FÖRLAG

H E M T R E V N A D

Praktisk tidning för hemmet utgiven av *Fredrika-Bremer-Förbundet.*

Redaktör: *Fanny Ekenstierna.*

Utkommer under 1918 med 24 åttasidiga nr. Prenumerationspris: helt år kr. 1:80, halvår kr. 1:—, kvartal kr. 0:60. Prenumeration sker å posten.

Innehåller berättelser, poem, levnadsteckningar, religiösa, etiska och sociala uppsatser, artiklar i diverse ämnen samt en rikhaltig praktisk avdelning.

Inbundna årgångar för 1912—1915 kr. 1:50 pr ex., för 1916 kr. 1:75 och för 1917 kr. 2:— pr exemplar.